

Acemî Kalemler

Yıl : 1 Sayı : 9 Aylık Kültür, Sanat ve Edebiyat Dergisi Haziran - 2018 5TL.

IŞIĞIN ACEMİSİYİZ

Toplum olarak bin yıldır hiç düşünce üretemiyoruz. Bin yıl önce ürettiklerimizin bizi taşıdığı yere bakarak geçmişimize methiye düzmeyi düşünme sanıyoruz. Bugün içine düştüğümüz durumun tek sorumlusu bizken başkalarını suçlayıp duruyoruz. Gelecek sorunumuz başkalarını suçlayarak değil kendimizi irdeleyerek ve yanlışlardan sıyrılarak çözebileceğimiz bir sorun.

İçinde yaşadığımız çağı ve geleceği doğru okumadan sağlıklı istikamet kazanamayız. Her alanda daha çok çalışıp daha çok üretmeden daha rahat, huzurlu bir ortam ve gelecek oluşturamayız. Başkalarının getirdikleri ve ürettikleriyle yaşamayı seçmek köleliğe gönüllü olmaktır. Geleceği yok etmektir. Özgürlükten söz edememektir. "Elden gelen öğün olmaz o da vaktinde bulunmaz." Sözünü unuttukça yaşama ilkelerimizden uzaklaşıyoruz.

Geleceği şekillendirmek hepimizin sorumluluğu... Bundan kaçmak ve tarihe sığınmak karanlığa gömülmek demektir. Hayat geriye bakarak değil ileriye doğru yaşanan bir gerçekliğe sahiptir. Bunun anlamı köklerimizden bizi beslemesinin önemini yadsıma değil...

Karanlıktan çıkış düşünce, ilim, bilgi ve sanatın dinamik yol göstericiliğiyle mümkün.

Her alanda ışığın acemisiyiz.

Acemî Kalemler

İÇ KANAMA

- Kız kardeşime

İçime oturmuş acıyla kıvrana kıvrana

Ne çok severdim seni

Gökten inse melek nasıl olur

Bilirim özledikçe çiçek yüzünü

Bacım. Annemin hiç doğmamış çocuğu

Düşlerimde emdiğim kadın

Adını dağlara haykırıyorum

İçimde uçurumlar yürüyor

Bilinmez dağların ardı sıra

Kızım adını söylesem bilir mi?

Gizem hayatın en kuytusuna düşmüş

Ah! Yavrum vakitsiz kanar yaralar bazen

Bazen ölümü hatırlatır her şey

Bilirim kardeş acısını

İsmail'den Hasan'dan Ali'den

Büyümeyen çocuklarız aslında

Özlemlerini alıp dağlara sığınan

İnsan gözyaşının kenarında durur bazen

Hayat ipini çeker beklenmedik anlarda

Hiçbir söz anlamlı değil zira

Şiir iç kanamasıdır şairin

Selim Tunçbilek

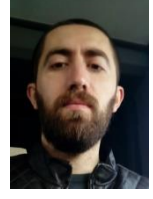
- Şairin kız kardeşi yoktur

Bu Sayıda :

Selim **TUNÇBİLEK** - Mustafa **YILMAZ**
Selçuk **ŞAMİL** - Z. Meral **KONŞUK İVECAN**
Asena **ERDOĞDU** - Kurtuluş **ÇELEBİ**
Melike **ÇELİK** - Şeyma **TEMİZSOY**
Fatma **DAĞLI** - Bekirhan **AŞATIR**
Erol **METİN** - Hamdi **POYRAZ**

VENN ŞEMASI

Mustafa YILMAZ

"Sertlik ve güç, ölümün arkadaşlarıdır. Esneklik ve zayıflık, varoluşun tazeliğinin ifadeleridir. Kendini sertleştiren hiçbir şey kazanmayı başaramaz." (Stalker)

Kafa, örtüsü altında dua eden bir rabbi gibi havluyla örtülür. Örtünün altında da derince bir kap olur. Geniz yakan, geniz de laf mı, ciğer yakan ecza buharları yukarı çıkmaktadır. Islak saçla dışarı çıkmıştır ve şimdiyse kafa külçe gibi ağır.

En az bir yerden dışa açık olmak üzere tasarlanmış yapılar, organlar, doğal oluşumlar, sistemler, iş akışları, düşünce sistemleri, eğer bu çıkış noktalarını herhangi bir nedenle kaybedip tam kapalı hale gelirlerse bozulurlar. O tıkanıklığın açılması ve sonrasında yoğun bir işçilik olmadan da kendilerine gelemesler. Hatta çoğu zaman bu da yetmez; sistemin kapanmasını tetikleyen unsurlar orada durmaya devam ediyordur ve müzmin bir tıkanıklık halinin can sıkıcı tekrarı izlenir. Açık olması gereken kapanırsa kokuşma başlar.

Bu tıkanma ve bozulma marazının adı sinüzit olabilir. Küflenmiş duvar da olabilir. Saplantılı düşünce, porçöz isteyen bir evye, kaynaktan kesilmiş gölet, hatta patlayan Ümraniye çöplüğü de olabilir. Açık kalması gereken sinüs hücrelerinin dışarıyla bağlantısı kapanırsa enfeksiyon başlar. Penceresi açılıp havalanmayan evlerde rutubet olur. Kişi kendisini yeni gelişmelere kapatırsa alzheimer, dış dünyaya kapatırsa katatonik şizofren olabilir. Akmayan su içilmez, adamı hasta eder.

Yetmedi mi? Aşağı yukarı her kavramda olduğu gibi, şekillendirmeye başladığımız bu sembolik anlatımın içine de insan (hatta insanlar) değişkenini sokarak

çok daha karmaşık ve detaylı bir çıktı elde edebiliriz. Nasıl ki ayrılmak bir elmanın daldan ayrılmasında tezahür ettiğinde gayet basitken insan düzlemine indiğinde uçsuz bucaksız anlamlar doğuruyorsa, kapanmaması gerektiği halde kapanan yapılar modellemesi ve her daldığı suya bir şekilde yoğun renk veren insanoğlu birleştiğinde de detaylı bir tablo ortaya çıkacaktır.

Her şeyden önce, insan, eski büyük ayırım anının yorgunu olarak hep bilinmek ve sevilme arzusuyla doludur. Dolayısıyla, yadsınamaz ölçüde açık bir metafizik kırbayız. O halde, bir kokuşma istemiyorsak eğer kendimizi kapatamayız, bu cepte. Kendi kendine kokuşması tedbirlerle engellenen kırbalar olarak bir araya geldiğimizde ise açıklığı koruma prensibinin daha büyük bir ölçekte ele alınması gerektir. Bir mahfaza, bir ortam, bir oda tasavvur edilir ve bu üst biçim üzerinde açıklık-tıkanıklık değerlendirmesi yapılır.

Davut heykelini yapabilmek için mermer ve boşluk arasında mükemmel netlikte sınırlar ortaya koymak, kemale yaklaşan bir hat yazısı için de keskin uçlu kamışlarla kararlı sonlandırmalar gerek. Ortak ülkü çerçevesinde toplanan insanlar da -ki bu ülkünün ortaklığı ayrı bir tartışma konusu- kendilerini hayali bir küme çizgisi ile çevrelerler. Bu, ortaya bir güzellik koyabilmek için zorunda olunan bir netleştirme ve sınır belirleme işi gibi görünse de, çizgideki kalınlık ve keskinlik, âdem soyunun henüz pek azını

anlamlandırabildiğimiz şaşırtıcı özellikleri nedeniyle, müstakbel bozulmanın ilk adımı olmaktadır. Bir kere, artık küme diyebileceğimiz bu zihinler, ne kadar enginlik düşleri görürlerse görsünler kendi kartezyen fikirlerinin dar sonluluğuna mahkûm olmuşlardır. Fakat daha da korkuncu, kapalı hacimde süren düşünsel faaliyetin tüm cürufu da mecburen küme unsurlarınca sahiplenileceği ve dışarı atılamayacağı için, bir gün bu güzelim venn balonunu patlatacak ve ortalığı toz duman edecek olan bir şişme de ağır ağır devam etmektedir.

Dünyanın büyük ortak felaketlerini şöyle bir gözümüzün önüne getirirsek trajedinin boyutu ve kümelerin etrafına çizilen çizgilerin katılığı arasında destekleyici bir ilişki fark edilir. Yanlış çevrelemeler yapılması, mesela bulmaca köşesindeki noktaların yanlış birleştirilmesi ve kelebek tasvirini elde edememek de apayrı bir mesele. Fakat çizgiler böylesine sert ve esneme mukavemetinden yoksun olmasa; doğal bir süreç olarak, doğanın işleyiş mekanizmalarıyla tam bir uyum içerisinde tüm kümeler yavaş yavaş şekil değiştirip bir zaman gelip bir kararlı şemayı oluşturacak. Sonsuza kadar olmasa da, insanlığın soluklanması için yeterince uzun bir sonlu zaman için, insan evrenin ve kendisinin belası olmaktan kurtulacak.

“Ayrılmak bir elmanın daldan ayrılmasında tezahür ettiğinde gayet basitken insan düzlemine indiğinde uçsuz bucaksız anlamlar doğuruyorsa, kapanmaması gerektiği halde kapanan yapılar modellemesi ve her daldığı suya bir şekilde yoğun renk veren insanoğlu birleştiğinde de detaylı bir tablo ortaya çıkacaktır.”

ÂDEM

Üç şerit
Düz yolda
Göz yorulmaz üstelik
Lüks otomobiller geçer gider
Gelen bulunmaz
Erir üzerine kızgın lav dökülen köprüler
Bir de alt ve üst geçitler...
Âdem durur
Merdiven yürür basamak
Sıralanır park, bahçeler
Çiçekler kutsanır,
Salıncaklarda koca bebekler...
Rahatsız edicidir,
Verilen rahatsızlıkların özü...
İlana çıkar yol gösterenler...
Arsızdır taneler,
Biçimsiz zannedilenler
En güzel un;
Çorum'un...

Tuhaf değil mi?
Sen ve ben;
Ne varsa şehirden,
Yüzde seksen kopmuşken,
Arzın kalbine üç beş karış mesafeden
Döndürdün,
Yüzde yüz kendine...
Kuruldun şehrin yerine;
Fırın ağzı, lahmacun, karışık pide...
Karıncı duası, tekerlek her çeşidinden...
Köpekler uysal,
Nasip feleğin çemberinden...
Kedilerse sevimlidir,
Göz mesafesinde...

Katlı otopark,
Âdem alış verişi merkezinde,
Uzağında üflenen zirvelerin...
Nasıl garip bu dünya,
Adına aşk diyorsun ya...

Selçuk ŞAMİL

SON YÜZYILIN EN SİHİRLİ TAVSİYESİ

“Stres ve üzüntüden uzak durun!”

Zehra Meral KONŞUK İVECAN

Tabi ya bunu ben neden düşünemedim? Hemen uzaklaşıyorum stres ve üzüntüden. Yöntemi de çok kolay. Bu sihirli tavsiyeyi veren uzmanlar, ayrıntılı bir yemek tarifi verir gibi nasıl gerçekleştireceğimizi de detaylarıyla anlattıkları için, bize tarifi uygulamak kalıyor. Onları üzerimden sıyrıyorum, topluyorum, katlamama gerek bile yok, gelişigüzel buruşturarak çöpe atmak için poşetliyorum. Sonra doğru çöpe. Hatta evin içindeki çöp bile değil, erinmeden dışarı çıkıp, görevlinin almasını bile beklemeden apartmanın dışındaki çöp kutusuna atıyorum. Ne demek lafımı olur. Bana “Stres ve üzüntüden uzak durun” denilmiş. Yapmaz mıyım hiç? Hemen derhal!

Zaten hayatımda her şey acayip derecede güzel ve normal. Muhteşem bir evim var, asla bozulmayan eşyalarım. Ne ararsam elimin altında. Maddi durumum süper. Ay süper mi dedim? Hayır hayır, süperin de ötesi! Çünkü ne istiyorsam anında alabiliyorum. Hiç para sıkıntısı çekmiyorum. Parada neymiş; elimin kırı. Cüzdanımda daima keş para; zorla kapatıyorum zaten cüzdanımı. Kredi kartlarım limitsiz. Günü gelmeden ödenir hepsi.

Çocuklarım mı? Çocuklarım; belki bu konuda şikâyetlenirim sandınız değil mi? Üzgünüm, bu konuda da beklentilerinizi karşılayamayacağım. Çocuklarım da dört dörtlüktür. Yani stres olmam adına onlar da sebep olamaz. Gürültü çıkarmazlar, evde top oynayıp koşuşturarak kapı-pencere zangırdatmazlar. Çocuklarıma, tek bir sefer dahi “Durun, susun!” diye bağırma zorunda kalmadım, şimdiye kadar. Allah’ım, bu çocuklara hiç mi ders çalış diyemeyeceğim! Bu cümleyi bana hiçbir zaman kurdurmadılar. Bir bakarım hepsi dersinin başında, harıl harıl ders çalışıyorlar. Öyle ki bir dersten yorulunca diğer

derslere çalışarak dinleniyorlar. Yüzden aşağı not almazlar, yukarısını bilemem. Hiçbir şeye itiraz ettiklerini hatırlamam. Ne dersek yaparlar. Asla vızıldanıp, söylenme huyları yoktur. Bugüne bugün bir kere kavga etmediler.

İşime giderken trafik derdim de yok. Arabalar birbirine yol vermek için yarışlar adeta. Kırmızı ışığa yakalanmadan, otobüslerin ya da arabaların sıkıştırmaları olmadan giderim işe. Herkes ama herkes harfiyen uygular tüm trafik kurallarını. Park yeri sorunum da olmaz; anında park ederim. Arabalar park kurallarına muntazam uyularak park edildiği için her daim yer olur. Oh miss!

İşim dersen anlatmaya bile lüzum yok aslında. Ama neyse bir iki laf edeyim. Herkes inanılmaz derecede birbirine saygılıdır burada. Kimse kimseyi kırmaz. Arkasından çekiştirmez. Hasetlik-kıskançlık gibi duygular işe başlamadan kapının dışında bırakılır. O kadar yani. İnsanlar kesinlikle haksızlık yapmaz. Herkes eşittir: Eşit iyi, eşit saygılı, eşit haklı. Birisi bir iş başardı mı diğerleri onu tebrik etmek için sıraya girerler. Ne kıskanma ne bir şey.

Her şey tıkırında. Pürüz yok, problem yok. Zaten imtihan dünyasında da değiliz. Cennet her yer cennet! Yediğimiz önümüzde yemediğimiz arkamızda. Hastalık nedir diye sözlüğe bakmam gerekiyor. Ben, çocuklar, eşim hiç hasta olmadığımız için anlamını bile unutmuşum.

Bu kadar mükemmel şeyler karşısında konuşmak bile gereksizken üstüne şımarıp strese üzüntüye bulaşıyorum iyi mi? Hiç aklıma gelmeyen bu nasihati duydum da kendimi kurtardım çok şükür

İNSAN KENDİNE DE İYİ GELİR

Asena ERDOĞDU

Yüklükte başlayıp yine yüklükte biten bir garip öyküler dizisidir “İnsan Kendine de İyi gelir...”

Kitabın sayfalarını çevirmeye başlar başlamaz insan kendini bir anda sıcacık bir mahalle ortamında maceradan maceraya atılırken buluyor. Öyle ki bazen hangisi gerçektir hangisi kurguydu birbirine giriyor. Kitap öyle bir içine çekiyor ki, zannımca bitirdikten sonra dedesini nenesini arayıp halini hatırını sorma gereği duymayan kalmıyordur. Bazen sokaklarda kaybolup bazen de Arap Hatçam Teyzenin akla hayale sığmayan hareketlerini ağzı açık izliyorsunuz sayfalar arasında. Mahallenin düşsel varlıklarını tanıyorsunuz mesela, birden kaybolan arsalar, uğursuz 15.000 liralara, Kurt Seyit ve Zekiye kısacası kitabı okuduktan sonra Ahmet Büke’nin akıl almaz hayal dünyasına şapka çıkarmaktan başka bir şey yapmak gelmedi aklıma.

“İşte insan böyledir. Bile bile aldanmayı iyi bilir. Ama insan kendine de iyi gelir.”(syf.91)

Bana göre kitabın ana düşüncesi idi bu cümle. Hayatın acı gerçeklerine karşı bazen yalan olduğunu bile bile aldatıyoruz kendimizi. Belki acı çekmemek için ya da bir nebze olsun acıya kulak tıkamak için, belki de biraz olsun gerçeklerden kaçmak için. Hayal kuruyoruz farklı düşünüyoruz ki bence Ahmet Büke de bu kitapta tam olarak bunu söylemek istiyor. Bu bazen gündelik bir olayda bazense evine dadanan bir fındık faresinin bıraktığı ilginç notlardan yola çıkan öykülerle çıkıyor karşımıza. Ama ne olursa olsun mutlu olmayı biliyor kahramanımız açlıktan nefesi koksa bile.

Kendine de iyi geliyor özetle yazarımız kendine de mahalledeki bir avuç insana da birlikte yaşıyorlar her şeyi ve bize de vay be dedirtiyorlar. Bazense o eski mahalle kavramını özletip hüznle iç çektiriyor yazar bizlere. Bütün bir mahalle aile gibiyken karşı

komşusunu bile tanımayan bir topluma nasıl dönüştük dedirtiyor. Kendi içimize kapanıp bütün dünyayı hatta bazen ailemizi bile sessize alışımızın korkutucu sonuçlarını bir bir yüzümüze çarpıyor.

Neden mutsuzuz neden bu kadar hızlı yaşıyoruz onu cevaplıyor. “Sosyalleşmek” amacıyla girdiğimiz mecraların bizi boğuşunu sessiz sedasız haykırıyor. Velhasıl kelimayı açıp dışarı çıkın diyor. Ege denizinin tuzlu havasını gevreğin mis kokusunu hissediyor...

Ve kuvvetli bir rüzgar ayağını yerden kesiyor ansızın okurların ve tabii kahramanın. Bir Melihat Gülses şarkısıyla hazırlanıyor veda makamına;

*“Gamzedeyim deva bulamam
Garibim bir yuva bulamam
Kaderimdir hep çektiren
İnlerim hiç reha bulamam...”*

“Her şeyin bir sonu vardır.” Diyor Ahmet Büke. Çiçekler açar, solar. Hamam ısınır, soğur ardından. Ramazan başlar, bir bakarsın son topu gelmiş. Kuşlar da ölümlüdür. Zeytin düşer, geriye kokusu kalır. Sonra o da uçar. Bu işler böyledir.”(syf197) son kelimelerinde de öykücülere veriyor mesajını “Öykücü öyküsünde ölür, anlattıkları kalır.”

İşte böyle veriyor son nefesini öykücü, kendisi ölüyor ama yazdığı öyküler sonsuza dek baki kalıyor. Başladığı yere Babaannesinin yüklüğüne kaldırıyorlar öykücüyü bizde kapıyoruz kitabın kapağını içimizde kocaman “vay be” lerle. Kendine de iyi geliyor insan bu kitabı okuduktan sonra, bazen yaşadığı olumsuz olayları dalgaya alarak bazense içindeki Arap Hatçam teyzeyi keşfederek kısaca hayatı seviyor insan varıyla, yoğunla, acısıyla her şeyiyle iyi geliyor kendine...

UÇAN BALON

Kurtuluş ÇELEBİ

Çocukken en büyük tutkum gökyüzünde uçmaktı. Uçmak, gökyüzünde süzülürken hayata bakabilmek nasıl mümkün olacaktı? Uçan balon. En iyisi uçan balon. Ucundan tuttuğum ip beni bir gün havalandıracak zannederdim. Ay dedeyi yakından görsem yetecekti bana. Ve ne zaman rüzgâra kapılıp ucunda iple gökyüzünde uzaklaşan bir balon görsem yakınlarda bir çocuğun hıçkırarak ağladığını duyarım.

Ay dedeye gidemeyecek olmanın hüznü çöker o minik kalbime ve uzaklaşan balonun ardından ta ki ufukta kayboluncaya kadar nemli gözlerle bakar dururdum. O çocuk büyüse de içindeki balona ve gezegenlere merakı eksilmiyor.

Gezegenleri ipin ucuna bağlanmış bir astronot ve karşısında hep olduğu gibi büyülenmiş gözlerle onları izleyen minik bir çocuk.

Ay

Gece karanlığında,
Oturuyorum bir yolda.
Ne kadar yalnız olduğumu düşünsem de,
Bulutların ardından ay gülümsüyor,
Onun ardından ben gülümsüyorum.
Sanki iki sevgili.

Kurtuluş ÇELEBİ

"ŞİİR NASIL YAPILIR" MESELESİNE MAYAKOVSKİ'DEN BAKMAK

Mustafa YILMAZ

"Şiirin Talmutçuları benim bu kitabıma mutlaka burun kıvracaktır, onlar hazır şürsel reçeteler vermeye bayılırlar (...) Benim kitabım engellere rağmen şair olmak isteyenlere gereklidir; şiirin en zor üretimlerinden biri olduğunu bilenlere, bu üretimin gizemli sanılan yöntemini kavramak ve aktarmak isteyenlere gereklidir"
(Vladimîr Mayakovski)

Yaklaşık 50 sayfalık hacminden daha fazlasını taşıyan kitap, şair Alper Çeker'in çevirisiyle Altıkkırkbeş Yayın'dan çıkmış. Başka yayınevlerince daha önce basılan çevirilerde "Şiir Nasıl Yazılır" ifadesi kullanılmış ancak yapmak sözcüğünün yazar tarafından alelade seçilmediği aşikâr. Çünkü şiirin bütünüyle göksel ve gizemli bir ikram olmadığı ve tamamı gözleme açık olmasa da uzunca bir üretim bandından çıktığı iddiası, kitabın daha ilk sayfasında sunuluyor. Dolayısıyla bu ifadeye sadık kalınması yerinde olmuş. Bunun haricinde, metnin oldukça zengin dipnotlarla desteklenmesi, yazarın örneklerle ses ve ritim üzerine eğildiği yerlerde mısraların Rusça okunuşunun yazılmış olması çok yerinde. Umarız tüm çeviri şiir kitapları artık orijinal metinler dâhil edilerek basılır. Çeviri şiir takip etmek mecburiyetinde olan okurlar da bu şiirleri gerçek bir ahenkle -şairinin ölçüp biçtiği haliyle- okuyabilme imkânı bulurlar. En azından başaltı seviye okur, şiirin gerçeğini yanlış tanımaktan, Dünya üzerindeki muteber şiirin ahenkten uzak, bol kapalı önermeli bir şey olduğu yanlışlığına düşmekten kurtarılmış olur.

Çevirmenin ön sözünden edindiğimiz malumata göre Vladimir Mayakovski'nin 1926 yılında yazdığı iki bölümden oluşan metnin dikkat çekici başlığı, Rus biçimcilerden Viktor Şklovski'nin düzyazı kuramını anlattığı *Don Kişot Nasıl Yapıldı* kitabıyla benzerlik taşıyor. Benzerlik, sadece bu "yapma" sözcüğünün vurgusuyla sınırlı değil elbette; Mayakovski, diğer Rus fütüristler gibi, edebi metinleri yaşanan zaman ve yaşayan dili kullanarak yeniden yaratma peşindedir. Bir döküm

fabrikası ve yazı masası arasında devasa bir uçurum yoktur. Ancak gelecekçilik, Avrupa'nın aksine, Sovyetlerde özel bir biçim almış, geleneği ve klasikleşen eserleri toptan reddeden klasik görüşün dışında şekillenmiştir. Mayakovski mutlak bir retçi değildir. Dolayısıyla, Rus Fütürist Manifesto'nun altında imzası olan bu ismin telif etmesine rağmen, bu eseri şiirin mutfağına genel bir bakış atabilmek için kullanmak yanlış olmayacaktır.

Henüz ilk sayfada *"Bizim dinmeyen ve başlıca nefretimiz, romantik-eleştirel küçük burjuvalara yöneliktir"* dedikten sonra *"Onlar, ebedi şiirin hiçbir diyalektiğe sığmadığına ve tek üretim sürecinin, başlarının ilham için dikilip beklemesi ve göksel şiirin-ruhunun kabak kafalarına güvercin, tavus kuşu ya da devekuşu olarak konması olduğuna inanıyorlar. Bu beyleri teşhir etmek zor değil"* diyerek zamanın şairlerine çattıktan biraz sonra editörleri de boş geçmemiştir: *"Editörlerimiz tarafından kafiye saçmalıkların %80'inin yayımlanma nedeni, editörün eski şiir hakkında hiçbir fikrinin olmaması ya da şiirin ne için gerekli olduğunu bilmemesi. Editörler beğenin gelişebileceğini hatta bunun zorunlu olduğunu unutarak, yalnızca 'hoşlandım' ya da 'hoşlanmadım' demeyi biliyorlar. Neredeyse tüm editörler bana, gelen şiir dosyalarını geri çevirirken hakkında ne diyeceğini bilememekten yakınıyorlar"*.

Bitmek bilmeyen editör-şair gerilim filminin ötesinde, şiirin bir flora ve bütün bir organik sistem olarak geliştirilmesiyle eş zamanlı olarak onu yazanın da küstürülmemesi problemine çözüm olarak Mayakovski, şairliğin

meslekler içinde bir meslek olduğuna şairi ikna etmeye çalışır. Bir işçinin aldığı paranın hakkını verebilmek için terlemesi ve mesai harcaması gerekiyorsa, kâğıdın üzerinde kalem oynatanlardan da bu ciddiyet beklenir. Bu yaklaşım, ilk yazıldığı anda bile öznesine kusursuz gelebilen, tehlikeli, yaratıcı gücü sınırlayan ve insanı kötürüm bırakan metinlerden kişiyi koruması bakımından da kıymetlidir. Ellerinden çıkan dizelere hayranlık değil saygı duymak durumunda olan, onlara ve dolayısıyla kendisine aşık olamaz.

Ama bir demir ustası, bir çömlekçi, bir makinistten öte bir şey değil midir şair? Yönergeye uygun işlenen her çelik kusursuz bir bıçak olabiliyorsa, şiirin de bir çeşit yönergesi oluşturularak ham sözcüklerden kusursuz şiirler ortaya konabilir mi? Mayakovski, *"Kaideler kurmak kendi başına şiirin amacı değildir; aksi halde önemsiz ya da gereksiz şeyler ve ilkeler için kaideler belirlemeye uğraşmak şairi skolastizme götürür. Örneğin, bisikletle giderken yıldızları saymanın kaidelerini icat etmek neye yarar"* diyerek tekniği şiirin gerçekliğinin önüne geçirmenin saçmalığına dikkat çekmiştir. Şiirin herhangi mutlak bir formülü varsa bile bu hesaplanamayacak kadar fazla değişkene sahip ve bu değişkenlerin çoğu da dinamik olsa gerek.

Dolayısıyla emek gerektiren ancak henüz çözülememiş sihirli noktalara da sahip olan bir uğraşı bu. Pek çok şey bulanıksa bile net olan şey malzemenin yaşamakta olan dilden geldiği. Zamanından, zamanının dilinden, zamanının ihtiyaçlarından azade bir şiir ölü doğar. Yirminci yüzyıl şiirinden bakılınca çağdaş şiir belki bir züppelik olarak değerlendirilebilir. Klasik dönem metinlerinin penceresinden bakılınca da yirminci yüzyıl şiiri züppelik sayılacaktır elbette. Zamanın şiirini yazmaya çalışmak, bilakis bu işin en doğal yolu olsa gerek. Edebiyat tarihi metinlerinde dondurulmuş halde okuduğumuz akımlar, görüşleri şairler, şiirler bir zamanlar canlıydılar ve toplumsal dönüşümün edebiyatta neden olduğu her dalgalanma, zamanın hâkim görüşü tarafından en sert şekilde eleştirilmiştir. Edebiyat, avangardın ortaya çıkışı ve yeterince büyüdüktan sonra kendi ölümünü doğurması döngüsüyle gelişir. Bir mercan adası gibi. Mayakovski, kenar mahalle argosu ve

entelektüel jargonun devrim şiiri üzerindeki etkisini ve tercih problemini değerlendirirken sınıf kavramını anahtar olarak kullanıyor ancak sınıf kavramının ve dahi devrim şiiri gibi bir zorunluluğun günümüz için çok anlamlı olmadığını düşünüyorum.

Evet, zamanına ait olan bir şiir yazılacak. Tamam, ama nasıl?

"Şiirsel yapıtta yenilik zorunludur. Şaire verili sözel terkinin sözcük malzemesi, işlenmek zorunda. Eğer şiir yapmak için eski sözel hurdalardan da yararlanılacaksa, bunlar yeni malzemenin niceliğine titizlikle uygun olmalı. Böylesi bir alışımın ne kadar kullanışlı, işe yarar olup olmadığı yeni malzemenin niceliğine ve niteliğine bağlı olacaktır (...) Şiirsel çalışmada, şiirsel çalışmaya başlamanın yalnızca birkaç genel kaidesi vardır. Ve bu kaideler de bilinen geleneklerdir. Satrançta olduğu gibi. İlk hamleler hep aynıdır. Ama takip eden hamlelerde yeni oyunlar icat etmeye başlarsınız. Önceye ait en dâhice hamle bile bir sonraki karşılaşmada tekrarlanmaz. Rakibi mat etmek yalnızca beklenmedik bir hamleyle olur. Şiirdeki beklenmedik kafiyeleler gibi".

Başlangıçtaki işçi metaforu üzerinden gidecek olursak, tezgâhın kurulabilmesi için gereken beş temel kalemi Rus şair şöyle sıralıyor: Toplumda yalnızca şiirsel yapıtlardaki fikirlerde çözümü bulunan sorunlar olması, özel bir meselede hedefin tutturulması, sözcük cephanesi ve bunun sürekli ikmalî, düzenli çalışmaya imkân veren yazım/günlük hayat gereçleri, sözcükleri işleme teknikleri ve zamanla geliştirilen yazım becerileri. Sıralama yapmak mümkün olmasa da şiire rengini veren, pahasını belirleyen son dokunuş, beşinci maddede zikredilen dil imkânlarının kullanımı olsa gerek. Belki nasıl şiir yazılır sorusunu soranların duymak istedikleri şeyler bu maddeden ibaret. Fakat bu nokta üzerine odaklanıldığı için basit görünen pek çok gereklilik havada kalabiliyor. Tezgâhın diğer ayakları görmezden gelinerek bu işin neticelendirilmesi mümkün değil. En basit madde, şairin günlük hayat unsurları bile akıl edilemeyecek kadar önemli bir faktördür. Alaskalı bir şairin şiirini diğer şiirlerden daha değerli bulduğunu açıklarken Mayakovski meseleyi tüm efsunlardan, ilhama dair sözlerden sıyrarak mürekkebin donması, kürk

giyme zorunluluğu gibi son derece elle tutulur gerekçeler sunar.

Yazıma dair teknik noktalara, şiir nasıl yapılır serlevhasına geçmek gerektiğinde de şair "Şiirsel yapının ön hazırlığı kesintisiz sürer. İyi bir şiirsel eser, taslak niteliğindeki büyük bir birikime sahip olduktan sonra yapılabilir" diye net bir giriş yapıyor. Bu hazırlık elbette, fiziksel olarak, tek bir konuda tek bir şiirlik malzeme, kafiyeler, sözcükler biriktirmek değil. Zihinde oluşan birikimlerdir bunlar. Bir anda, kendiliğinden geldiği varsayılan imgeler, akışlar, ses benzerlikleri aslında bir zaman şairin zihnine ya olduğu gibi ya da ham madde olarak alınmıştır. Görevse bunları elle tutulur biçimlere dönüştürmek,

kağıda dökerek envanter çıkarmak, odaklanılabilecek konular belirlemek ve üzerlerinde yoğunlaşmaktır.

Mayakovski bu işe günde 10-18 saatini harcadığını ifade ediyor. İlham

perisinin uğramadığı şanssız

insancıklardan olsa

gerek (!). Not defteri bu aşamada şairin ekürisi haline gelir. Rastladığı her şey, her ortam, her figür, her manzara onun için malzemedir.

"Ne kadar yetenekli olursa olsun hiç kimse başlangıçta hemen büyüleyici eserler yazmaz; diğer taraftan, ilk çalışma her zaman 'en taze' olandır, sanki o ana kadarki ömrünün tüm birikimi onda içermektedir"

Kitabın ikinci bölümünde şair, dostu Sergey Yesenin'in intiharı üzerine yazma ihtiyacı duyduğu şiiri, fikirsel yoğunlaşmasını, hazırlık aşamasını, yaptığı yolculukları hatta kafiye çalışmalarını aktarıyor. Yesenin'in ölümü gazetelerde "ölmek yeni bir şey değil dünyada / ama yaşamak da daha yeni değil kuşkusuz" dizeleriyle, intihar dizeleriyle ülkeye duyurulurken bu güçlü şiirin tehlikeli, insanları uçuruma sürükleyen ezgisi ciddi bir mesele haline gelmiştir. Devlet otoritesi de bu tehlikeyi bertaraf etmek için şairlerden şiir talep etmeye başlamıştır. Çivi çiviye söker. Gelen şiirlerin bu trajik ölümü kutsadığını ve "sosyal beklenti

kavramının aceleyle kötü bir biçimde yerine getirilmesi" olduğunu savunan Mayakovski, işte böyle bir ortamda, bir dostunun ardından nasıl şiir yazdığını günlük tadı da katarak aktarır. Yesenin'in son şiirinin etkisiyle beraber hikâyesinin finalini ilgi çekici olmaktan kurtarmak ve insanları ölümün çekiciliğinden yaşama mücadelesinin hazzına çekebilmek amacını hedeflemiştir.

"Şartlar elimi kolumu bağlamıştı; ne bir çıkış yolu, ne bir duygu, ne yaraları dağılayacak ya da inkâra yol açacak bir sözcük, ne de metanet çağrısı için bir işaret vermiyordu. Artık kabul görmüş bir kaide: şiirsel eserin yapılması için yer ya da zaman değişikliği gereklidir. Tıpkı

resim sanatında olduğu gibi, çiziceğiniz herhangi bir nesnenin açığında durmak zorundasınız, nesnenin hacminin üç katına eşit bir mesafede. Bunu uygulamadan, betimlenen nesneyi göremezsiniz. Nesne ya da olay ne kadar büyükse o kadar açığında durmanız gerekir. Zayıflar olayı yansıtabilmek için yerinde sayarak, olayın mazi

olmasını bekler; güçlülerse zaman kavramını yakalamak için ileri koşar"

Bu kıymetli tavsiyenin ardından da alfabemize dökümü yapılmış Rusça alıntılarla kendi şiire bakışı ve işleme tekniğini, çalışma disiplinini örnekler. Arkadaşının intiharının ardından şiir yazan, belki bu yüzden hem kişisel nedenlerle hem devrimci gerekçelerle kızgın olan Mayakovski'nin kendisinin de çok geçmeden intihar etmiş olması, bu poetikadan bağımsız, dikkat çekici, müstakil bir hikâye olarak ilgisini beklemektedir. Belki bu yazılanların hepsini boşa çıkaran son söz Mayakovski'nin:

"Hiçbir kaideyi insan şair olsun, şiir yazsın diye vermiyorum. Böyle bir kaide kesinlikle yoktur. Şair denen kişi tam olarak kendi poetik kaidelerini ortaya koyan kişidir"

BEŞ PARA

Melike Çelik

Hiç haz etmem erken uyanmaktan, ya da uyanmak zorunda olmaktan. Alarm kurmaktan da kuranlardan da hoşlanmam. Saat gerekli bir alet değil diyemem tabi ama o kadar da önemli olmasa gerek. Dünya bu kadar düzenli bir yer değilken insanoğlu neden her şeyde düzen arar, anlamam.

Yine öyle bir sabaha uyandım. Son derece sade döşenmiş odamın tek mobilyasında – yatağında – oturdum bir süre. Derse zamanında yetişmek için paldır küldür hazırlanmalıydım, her sabah yaptığım gibi. Anlamsız bakışlarla duvarda asılı kara paltomu inceledim. Bir hırsız ya da bir kaçakçı gibi her zaman kara giyerdim. Kendini soyutlamanın en doğru rengi! Yedi kırk beş otobüsünü kaçırmamak için can havliyle atıldım sokağa. Yine aynı anlamsız bakışlı suratlar. Bu memlekette her gün birbirini bu kadar dikizleyip de selamlaşmayan insanlar görmek beni kahrediyor. Sonra bana ne deyip kendi hallerine bırakıyorum. Nasılsa çıkarlarına teğet geçen noktalarda kucaklaşırlar. Misal aylarca derslerde kimse birbirinin yüzüne bakmaz, sınav haftası evrenin en sıkı dostlukları kurulur. Alışamadım ben bu dünyaya, sanırım genlerimle biraz oynanması gerek. Bütün annelere tavsiyem, kültür haritanızı çıkarıp ona göre yükleme yapın bebeklerinize. Mozart hikâye... Çocuk kaç kişi ile klasik müzik konuşabilir ki? Bu iletişimsizlik, ah bu icat peşinde koşan anaların eseri.

Yine on beş dakika erken geldim okula. Şu otobüs saatlerini de hiç ayarlayamazlar. Oysa on beş dakika daha uyumak için neler verilmez ki? Boşa giden bütün on beş dakikaları toplasan kaç yıl eder? Kantine gidip bir tost iki çay söyledim. Öyle melankolik, romantik

laflardan anlamam. Çayın ikisi de kendime. Tembel kantinci bir çayı on dakikada getirdiğinden en iyisi ikisini birden almak. Çıkardım cüzdandaki beşliklerden verdim, zaten başka da banknotum yok. Dün akşamüstü büfedeki pis adam yüz lira uzatıp bir liralık çikolata aldığımı görünce para bozdurmak niyetinde olduğumu anladı sanırım. Doksan beş lirayı hiç üşenmeden beşlik beşlik saydı elime. Sonra da itinayla bozuklukları... Hiç bu kadar beş liram olmamıştı aynı anda. Birden cüzdan kabarcınca kendimi zengin gibi hissettim. Sonra kime ne kadar dağıttım, neler satın aldım hiç farkında değilim. Şu parayı bozdurmadan harcayabilmenin yolu bulunmalı yoksa çorabın ucunu yakalayamıyorum.

Oturdum tostumu yerken sırtımda bir el, pardon yerdeki beş lira sizin mi, diye seslendi. Ha evet olabilir, dedim şaşkınlıkla parayı alırken. Cüzdanımdan düştü galiba. Yine de emin olamadım, açtım saydım cüzdandakileri. Aldıklarım, verdiklerim derken çıkamadım işin içinden. Matematikim de hafızam kadar kötü. O an annemin sözleri geldi aklıma, yolda bile para bulsan senin değilse almamalısın. Parayı masanın üzerindeki kül tablasının altına sıkıştırdım. En kötü burada bırakır giderim, sahibi kimse gelir alır artık. Beş dakika sonra beş liralık banknot havada uçuşuyordu. Rüzgâr savurdu, geldi ayağımın dibine düştü. Aldım yine kül tablasının altına sıkıştıracakken ilk beşliğin yerinde olduğunu gördüm. Biri beni imtihan mı ediyordu yoksa gökten para mı yağıyordu? Anlaşılan benim beşlikler döküldü sağa sola? Tembel kantinciye bırakacak değilim herhalde! İçimde bir tereddüt beşlikleri koydum cüzdana. Etrafa bakındım para arayan var mı diye. Parasını

düşüren var mı demeye de utandım galiba.

Neyse bunlar şimdilik bende kalsın, yolda dilenci falan görürsem veririm artık. (Yalan) Ben de öğrenciyim nihayetinde, benim olmasa da almak hakkım olabilir mi diye düşündüm derse girerken. Evet, benim de ihtiyacım var. (İhtiyaç? Kimin yok ki?) Ah anacım, biraz daha ucu açık öğütlerde bulunsan keşke.

Ders çıkışında biri para bozdurmak için yana yakıla elinde yirmilik sallayınca hemen atıldım. Şu bulduğum beşliklerden bir an önce kurtulsam iyi olacak. Biraz market alış verişinden sonra durağa yöneldim. Otobüs kartımın bitmiş olduğunu hatırlayınca makineye (dostluğumu pekiştirmek istedim) yöneldim. Cüzdanda hiç beşlik kalmamış! Para bozdurma işine çözüm bulmam gerek. Bu konuda dernek bile kurabilirim, o kadar mustaribim. Ya da kanun çıkarılmalı, bir banknot sırasıyla kendisinden bir küçük banknotlara bölünebilir diye. Bu durumda benim paranın üstü; bir ellilik, iki yirmilik, bir beşlik, dört de bozukluk olurdu. Görece daha iyi bir durum. El mahkûm, yirmi lirayı uzattım makineye, iştahla aynı saniyede yuttu. Ekranda geriye doğru akan saniyeler sıfırlanınca kartı tekrar okuttum. Kart boş, yükleme yapılmadı! Nasıl olur? Sırasını bekleyen otobüs şoförüne gidip anlatmaya çalıştım derdimi. Dinlemedi bile beni, azarlayıp gönderdi. Bu böyle olmayacak okullarda dinleme dersi de verilmeli! Tekrar makinenin başına gittim, birkaç yumruk, işe yaramadı. Kart doldurmaya gelen yolcuları da kovdum. Makine paramı kaptı uzak durun! İnsanların dolandırıcılığını çok görmüştüm de makineden beklemezdim. İnsanoğlu onu da kendine benzetti demek. Sevgili makine, bulduğum on lira senin olsun, en azından üstünü iade et. Cevap vermedi. Çok teessüf ettim. Bu şimdi hiç adil olmadı. Bu durumda tabana kuvvet. Makinelere de itimadım kalmadı. Çıkardım telefonumu, bütün alarmlarımı kapattım.

Depth / kabul

terk ederim
her pazartesi
şehrin pılını pırtısını toplayıp
kuyruklardan erken ayrılan
kadınlara mütemadiyen
bakakaldığı yerden
ve ilk uykusuna çekilirken
aşıklar
ben aylaklığını kutsayan
ben ki uçucu bir zehir
zerk edilmiş damarlarıma,
hiç olmazsa serazat
yaşadığıma inandırmak için
kendimi
şehri büsbütün terk ederim

eksilen yerlerime
ağıt yakmayan bir dolu
kureyşli şehrin çıkışına kadar
kalbimi kınamak için
koşturur
ne zamanki terk ederim
o zaman ağlamaklı durur
ağlamak her pazartesi
onlara, kararmış yüzlerine
aydınlık ve ferahlık getirmeyen
bir yalandan ibarettir

eksilen yerlerimden mutlaka
uçurtma yaparım onlara
belki ziraatten ve mürekkepten
uçmak için dağlara
belki soluk
belki de giyotin
yenilgilerimi ellerimle örsem
de hacet yok
kendini kurtarmak istemeyen
için en bariz yol
terk etmektir
"gelin" diyemem
fakat bu zehir
bu bağım ve bu düğüm
ay görmeden paslanmış ne varsa
terk etmek içindir

Şeyma TEMİZSOY

AYAKKABI

Fatma DAĞLI

Dolabı açtı. Ahşap bölmelerden yayılan işlenmiş deri ve boya kokusunu zevkle çekti ciğerlerine. Birkaç adım gerileyerek ayakkabı dolu raflara şöyle bir göz attı. Kaşlarının ortasındaki çizgi derinleştikçe derinleşti. Aradığını bulunca yüz kasları gevşedi. Gözlerinde beliren ışıkla merdiveni telaşla tırmanırken bir ara dengesini kaybeder gibi oldu. En üstteki bölmede duran kahverengi ayakkabıları özenle aldı. Yüzüne aydınlık bir gülümseme yerleşti. Değerli bir taşı seyreder gibi uzun uzun baktı onlara. İçinde filizlenen umut kanatlanıp ayakkabıların üstüne kondu. Dokunmak için ona; elini uzattı ürkütmekten korkarcasına. Sonra her zamanki gibi gülüşünü solduran o ağırlık dudaklarına demir attı birden.

“Hayır, gitme!” demeye kalmadan peri suretine bürünen umut bağcıklardan kayarak saya boğazında beliren o meçhul gemiye bindi. Gözlerindeki parıltı ayakkabıların kör kuyuları andıran karanlığına yelken açan umudun peşinde kayboldu gitti.

İşte yine oradaydı...

İncecik bedeniyile bir masal perisini andıran kız ayağa kalkarak kendisini tanıtmaya başladı.

“Ben İlgin...”

Adı İlgin'di demek... Gerisini duymadı. Sesi ılık ılık esen sevdâ yeli gibi ruhunu kundaklıyor, belli belirsiz kıpırdanan dudaklarından dökülen sözcükler narin narin kalbine konuyordu. Gencecik yüreğinde hiç bilmediği sıkışmalar, sonra kısa ferahlamalar oluyor, nefesi kâh kesiliyor kâh derinleşiyordu. Yüzünde gizleyemediği bir tebessüm...

Kızın gözlerine baktığında bir ormanın

derinliklerinde kaybolur gibi oldu. Büyülenmiş gibiydi. Zaman mefhumuna ne olmuştu böyle? Mekân; hiç bilmediği bir mekân... Orada, o sihirli gözlerde titreşen yeşil dünyada yaşadıkları bir ömre bedeldi. Göz açıp kapayınca kadar geçen kısacık süreye bunca hayali nasıl sığdırabildiğine inanamıyordu.

Bakışlarını yere indirdiğinde kızın siyah rugan ayakkabılarından yansıyan ışık gözlerini kamaştırdı. Sonra gayri ihtiyari kendi ayakkabılarına kaydı bakışları. Lastik ayakkabılarına... Biri öbür tekenden farklı olan ayakkabılarına... Ayakkabısının altı delinince annesi evdeki eskimiş diğer ayakkabıları gözden geçirmiş ve en uygun olanın ucuna ayağından çıkmaması için kendi yastığından çıkardığı bir miktar pamuğu tıkamıştı. Topraklı köy yollarından kasabaya yürürken toz olan çorapsız ayaklarında terin etkisiyle çamurlu izler oluşmuştu. Ne kadar da bakımsız görünüyorlardı. Şimdiye kadar ne giydiklerinden ne de görünüşünden hiç gocunmayan bu delikanlıya ne olmuştu böyle? Nasıl yapsa da saklasaydı ayaklarını? Önce sağ ayağını solunun altına gizlemeye çalıştı. Olmadı. Sonra sol ayağını sağının altına. Ne yapsa bir diğeri açıkta kalıyordu. Sonunda iki ayağını birleştirip oturduğu sıranın altına çekebileceği kadar çekti.

Göz ucuyla yanında oturan yeni sıra arkadaşını izliyordu. Ne kadar zarif, ne kadar erişilmez görünüyor.

“Allah verse de öğretmen tahtaya kaldırmasa beni” diye geçirdi içinden. Başını öne eğdi. Kurduğu hayallerin tuzla buz olmasından, sihrin bozulmasından ölesiye korkuyordu.

“Arif!”

“Yok, olamaz!”

Korktuğu başına gelmişti. Duymazlıktan geldi önce. Defterine keskin köşeleri olan anlamsız çizgiler çiziyor, sonra bu çizgileri yuvarlakların içine hapsediyordu. Öğretmeniyle göz teması kurmamak için elinden geleni yapıyordu. Başını öne eğdi iyice. Derken adını işitti yeniden. Kan beynine hücum ediyordu sanki. Alnında tomurcuklanan her ter damlası “Lütfen beni anla hocam!” dercesine peş peşe süzülüyordu şakaklarından. Ve bir kez daha:

“Arif, oğlum!”

Mahcup bir edayla kalktı yerinden. Ağır adımlarla yürüdü. Kürsünün yanında durdu. Çorapsız ayakları, biri diğerinden iki numara büyük ayakkabılarıyla kendini ilk defa cırılçıplak hissediyordu.

Derin hüylalardan yüzüne tokat gibi çarpan gerçeklerle uyanmak “hayat ne kadar da beton yürekliymiş” dedirtebiliyordu insana.

İçinde bulunduğu durumdan kurtulmak için beklediği mucize öğretmenin okuması için ona uzattığı kitabın sayfaları arasında gelmişti.

“Benim Olası...”

Başını kaldırdı. O an gözlerini hangi cesaretle Ilgın’ın gözbebeklerine mühürleyebildiğine kendisi bile inanamadı. Daha önce hiç okumadığı dizeler dudaklarından sanki kendi yazmışçasına ahenkle dökülüyor, sesler mahur makamına bürünüp yeşil gözlerden gönle sızmaya çalışıyordu. Şiir bittiğinde sınıfın ne kadar sessiz olduğunu fark eden Arif tepeden tırnağa kıpkırmızı kesildi. Başını öne eğerek, titrek bacaklarına inat hızlı adımlarla en arkadaki boş sıraya geçerek oturdu. Saat on ikiyi çoktan vurmuş, sihir bozulmuştu. Bir daha Ilgın’ın gözlerine bakmadı.

Yıllar sonra bugün lise arkadaşlarıyla buluşacak olmanın verdiği heyecanla hızlıca giyinmişti. Parmaklarını kırışan saçlarının arasında gezdirerek son hazırlıklarını

tamamladı. Çıkmadan ayakkabılarına baktı. Umutla umutsuzluk arasında bir yerlerdeydi. Acaba “O” da gelir miydi? Kim bilir...

İşte oradaydı. Yüzüne bakamadı ama biliyordu.

“Oydu.”

Elleri, elleri hiç değişmemişti. Şairin dediği gibi:

“Küçümencik, kardan beyaz ve mübarek öpülesi...”

SOLUKLANMA

*

Omzumun bitimi
İssızın bağı
Sağımda solumda
Küflü sahralar

**

Uzakta gömülmüş
İnsanlar kadar
Habersizlik tutmuş
Bıkkın paçamı

Binbir gece sonra
Dizimde uyu
Tam güneş doğarken
Kalk yerine yat

Mekandan sıyrılan
Seyyar zihnimi
Al karşına oturt
Belki söz dinler

Bekirhan AŞATIR

SEHER YELİ

Erol METİN

Akşam güneşi, Aşağıbarak köyünün üzerinden çekilip yerini zifiri karanlığa bırakmıştı. Günün yorgunluğu köy sakinlerinin çoğunu derin uykuya salmıştı. Bazı evlerin balkonlarından gaz lambasının ışığı zifiri karanlığı yer yer deliyordu.

Cıbrı Bahri, atlarının yemini vermiş, gönül rahatlığı ile evinin önündeki minderin üstüne oturmuş, sırtını hasır yastığa dayamış, bir yandan yudum yudum demli çayını içiyor, bir yandan da sigarasından derin derin çekerek gökteki yıldızlara umutla bakıyordu.

Kötü bir güz mevsimi sonrası hasat istediği gibi çıkmamıştı. Yine de umudunu yitirmemişti. Bakır tabakasına sardığı sigaraları bir bir yerleştiriyordu. Bir yandan da kendisi gibi sigara ve çay tiryakisi oğlu Yaşar'ın kendisini dikkatle izlediğini görüyordu. Sabah erken kalkacak, Oğlu Yaşar ile anıza bıraktığı toprakları herk etmeye gideceklerdi. Bu nedenle oğluna kızdı. 'Yatsana oğlum, sabah erken kalkacağız. Yarın tarlada çok işimiz var.'

Tanyeri ağarmaya başlamıştı. Dudu Gelin erkence kalmış, tarla için kocasına oğluna azık hazırlıyordu. Oğlu Yaşar'ı bir kenara çekmiş, babayın sözünden çıkma, işine gücüne dikkat et diye tembih ediyordu. Cıbrı Bahri atlarını arabaya koşmuş oğlunu bekliyordu. Arabayı babası sürüyor, Yaşar da arabanın arkasında uyuma numarası ile yatıyordu. Tarlaya vardıklarında, Cıbrı Bahri arabayı durdurdu, arkaya baktığında oğlu Yaşar'ı göremedi. Uyuma numarası yapan Yaşar yolun yarısında arabadan sessizce inip köye geri dönmüştü. Cıbrı Bahri çok sinirlenmişti. Ama yapacağı bir şey yoktu. Oğlunun, her zamanki yaptığı işlerden artık bıkmıştı.

Yaşar, deli dolu bir çocuk, çalışmayı sevmez, işten kaçır, babası ile yıldızı hiç barışmaz. Bundan dolayı da babası onu her yanlışında döver, eve barka koymazdı. Anası Dudu gelin, her şeye rağmen ana yüreği şefkati ile onu korur gözetirdi. Ama kocası

duyduğunda fatura hep Dudu Gelin'e çıkardı.

Yaşar, çoktan evin önüne gelmiş, mezarlığın duvarına siper etmiş anasına bakıyordu. Anası onu gördü, yine tarladan kaçtığını anladı, ana yüreği dayanamadı. Eve çağırdı, karnını doyurdu, biraz da kızdı. Yaşar'ın eve geldiğini gören komşulardan, Emir'in Necip ile Lilik Ahmet akşama çoktan Cıbrı Bahri'ye yetiştirmişlerdi. O gün Dudu gelin, Yaşar'ın yüzünden bir ton dayak yedi. Bu onun değişmez kaderiydi, ne kadar ağlasa boş, ne kadar feleğe isyan etse bir türlü kaderi değişmiyordu.

Haylazlığı nedeniyle Yaşar artık eve gelmiyor, babasının korkusundan dışarı da kalıyordu. Bazı Köçek Ali dayısının köyün ortasındaki misafirhanesine takılıyor, bazen Hürdes teyzesinin evine gidiyor, kahveye takılıyor, avare avare geziyordu.

Daha sonra, Cıbrı Bahri'nin eski komşusu Mustulu'nun iki odadan ibaret olan evinde, Mustulu'nun bekâr oğlu Garip Yaşar kalıyordu, diğer odaya da Cıbrı Bahri'nin oğlu yaşar yerleşti. Eski bir yorgan, yastık ve döşek bulmuştu. Köylü, bunların kaldıkları evin adını garipler sokağı koymuştu. İki Yaşar, ayrı ayrı dünyaların iki ayrı insanı.

Cıbrı Bahri tarlaya gittiği zaman, Yaşar yine gizlice eve geliyor, Dudu gelin her şeye rağmen yine onun karnını doyuruyor, çamaşırlarını gizli gizli yıkayıp eline veriyor kimse görmeden de evden çıkarıyordu.

Yaşar'ın birde Hürdes teyzesi vardı. Hürdes kadın sara hastası kocası Âdem bir gün saraya tutularak ölmüştü. Etrafındaki kötü komşular kocasını onun öldürdüğü iddiasıyla onu ilçeye Jandarma'ya şikâyet etmişler, haksız yer yıllarca hapiste yatmış, sonra doktor raporlarından kocasının kendi eceli ile öldüğü anlaşılmış ve serbest kalmıştı. Köyde zor şartlar altında iki kızı ile yaşamını sürdürüyor, hayata tutunmaya çalışıyorlardı. Hürdes kadın, eşi öldükten sonra her işini kendi yapıyor, tarlasını

kendi ekiyor, sapını samanını da kendi kaldırıyordu. Ona erkekler ne kadar dul kadın, sahipsiz gözüyle baksalar da, O, erkek gibiydi. Kimse yanına yaklaşmıyor korkuyorlardı. Birinde evinin karşısındaki Enver'in kahvesinde oturan Asefin Müsaaattin'in kızlarına laf attığını ve sarkıntılık yaptığını öğrendiğinde, onu tatlı bir dille evine çağırması elindeki tornavida ile Müsaaattin'in vücudunda, dürtmedik yer bırakmamıştı. Köyde herkes, Hürdes, Müsaaattin'i şey etmiş diye takılıyorlardı. O günden sonra hiç kimse ne ona ne de kızlarına yaklaşmadı.

Hürdes kadının, erkek kişiliği kadar şakacı bir yanı vardı. Ağıtlar yakar, şaka dolu, nükte dolu lafları ile köyde konuşulur ve gülünürdü. Bir gün, eniştesi Cıbrı Bahri'den atını istemişti, atını vermek istemeyen Cıbrı Bahri, atı evde olduğu halde ona at tarlada diye yalan söyleyince, o sırada ahırdaki atın kişnemesini duyan Hürdes kadın, eniştesi Cıbrı Bahri'ye şöyle bir mani söylemişti.

“Kayaların yılanı
Gel dolanı dolanı,
Kırat yalan bilmezdi.
Oda öğrenmiş yalanı.”

Bu güzel maniye köyde herkes gülmekten kırılırdı. Hürdes kadının en çok şakalarla dolu anıları, bacasının oğlu Yaşar'la olurdu. Birinde, Şehit Ahmet dayısının eşi olan ve Ali dayısının himayesinde bulunan Gelin Bacı dedikleri Meryem Ebe'yi, Arabusun (Gülşehir) dan gardaşları zorla köyden kaçırmışlardı. Ali Dayı'nın evini bir matem kaplamıştı. Yaşar, üzülen Ali dayısına bakmış, bir de ağlayan anasına ve Hürdes teyzesine bakmış iyice sinirlenip, Hürdes teyzesine, teyze hadi gidelim, eşkiyaların elinden gelin bacımı alıp gelelim dediğinde, adamların eşkiya olduğunu ve getirmenin zor olduğunu bilen Hürdes Teyze, Yaşar'a şöyle demişti.

“Olur, gidelim, gadasını aldığım. Adamlar Eşkiya, Arabusun'a varınca adamlar seni bir güzel döğerler, beni de bir güzel severler, bize de Gelin Bacı'yı vermezler, döner köye geliriz, senin ağzın durmaz, herkese, beni dövdüler, Hürdes Teyzemi de sevdiler dersin' köye rezil oluruz” dedi.

Aşağıbarak köyünde güz gelince herkes oğullarını çöpçü olarak çalışmak üzere İzmir'e gönderiyorlardı. Mezarlığın yanına kamyon

duruyor, herkes bu kamyonla İzmir'e çalışmaya gidiyordu.

Bu gönderme törenle yapılıyordu. Herkes oğlunu getiriyor. Kamyona bindirip ağıtlar yakarak uğurluyorlardı. Cıbrı Bahri'nin diğer oğlu Şikret ile Yaşar birlikte çalışmaya gidiyorlar. Şikret gayet efendi ve sabırlı. Yaşar onun tam tersi idi. Köyden İzmir'e çalışmaya gidenler toplu olarak bir handa kalıyorlar. Birlikte yiyip birlikte içiyorlar. İzmir Belediyesi'nde çöpçü olarak yevmiye karşılığında çalışıyorlar, kazandıklarını biriktiriyorlardı.

Şikret, kardeşi Yaşar'a nazaran daha akıllı, dürüst çalışıyor, işini temiz yapıyor. Çalıştığı paraları da Yaşar'dan saklıyordu. Yaşar çok yakışıklıydı. Masmavi gözleri vardı. Bir gün çalışıyor, bir gün çalışmıyor, aldığı yevmiye ile kiralık bisikletlere biniyor, sinemaya gidiyor, vesikalık resimler çektirip artistliğe heves ettiğinden, o dönemin Ses ve Hayat dergilerine gönderip artist olmak istiyordu. Sinemaya kendini o kadar çok veriyordu ki, bir akşam işten sonra köylüleri ile Alsancak'ta sinemaya gittiklerinde Yaşar en önde oturuyordu. Kendini o kadar filme kaptırmıştı ki, filim icabı bir taksi bir kadına çarpıp kaçmıştı. Kazadan sonra polisler gelmişler, çarpan araba ile ilgili araştırma yapıyorlar, etraftaki vatandaşlara arabanın plakasını soruyorlardı. Yaşar, kendini filme öyle kaptırmıştı ki, ön sıradan ayağa kalkarak: 34 AU 534 plakalı taksi çarptı diye bağırınca, herkes otur lan yerine diye hem kızmış hem de gülmüşlerdi. Filme kendini o kadar vermişti ki taksinin plakasını belleğine yazmıştı.

Yaşar'ın bir başka özelliği daha vardı. Bütün bunların yanında bir başka özelliği daha vardı. Köye hiç dayanamaz, İzmir'e gider, üç gün çalışır, dördüncü günü köye dönerdi. Köyde biraz kalır, parasız ve harçlıksız kaldığında tekrar İzmir'e giderdi. Köyde herkes artık Yaşar'ın bu halini iyice öğrenmişti.

Aşağıbarak köyü, yine çocuklarını İzmir'e göndermek üzere, mezarın boynundaki çeşmenin başında bekleyen kamyonun etrafına birikmişler, analar evlatlarına ağıt yakıyordu. Yaşar, yine İzmir'e gidecekti, ama gidenlerin içinde en garip olan kendisi idi. Babası ile arası açık, anasına gidip bana ağıt yak diyemiyordu. Anası gelecek Yaşar'ına ağıt yakacak ama

akşam babası Cıbrı Bahri duyunca, Dudu gelin yine bir araba dayak yiyecekti. Bunu da biliyor ve anasına kıyamıyordu.

Akşamdan Hürdes teyzesine uğradı ve durumu anlattı. Teyze yarın İzmir'e gidiyorum. Herkesin anası gelip ağıt yakıyor, benim ağıt yakam yok, yarın sabah beraber gidelim sen de bana ağıt yak diye yalvardı.

Sabah güneşi, sıcaklığı kadar hüzün yüklüydü, sanki gurbetin, hasretin dayanılmaz duygusallığıyla yansıyor köye. İzmir'e çalışmaya gidecekleri götürecek kamyon mezarın kenarını bekliyordu. Anneler oğullarına, kadınlar da eşlerine ağıt yakıyorlardı.

Hürdes Teyze de, Yaşar önde, o arkada kamyonu doğru geliyorlardı. Hürdes Teyze, Yaşar'ın üç gün sonra geri geleceğini bile bile nasıl ağıt yakacağını düşünüyordu. Tam kamyonun yanına gelince elini beline koydu, ağlayan kadınların ağıtlarını dinledi. Yaşar için akşamdan aklında tasarladığı ağıtı söylemeye başladı:

“Amanın komşular, sabah ile esen seher yeli mi?

Yaşar'ımı götüren gavur adamı, akıllı mı deli mi?

Gurbanların olurum, bacımın oğlu,
Acep bu gün gider de, üç gün sonra geri gelir mi?”

Ağlayanların hepsi şaşırды, gülmeye başladılar. Ortam bir anda değişiverdi. Kimse Hürdes Teyze'den böyle bir şey beklemiyordu. Yaşar, bir anda Hürdes Teyze'ye kızmaya başladı. Kızarken de aynı zamanda kalaylıyordu.

O gün Yaşar dâhil, herkes arabaya binip gittiler. Aradan üç gün geçmişti, Yaşar'dan başka köye dönen olmadı. Hürdes Teyze'nin ağıtı tam yerine oturmuştu.

BALIKÇI

Balıkçı içini açıyor denize
Hayli açılmış kıydan
Azgın dalgalara sığınıyor
İçinde kopan fırtınadan

Rüzgârda yelken gibi gergin ruhu
Yoktur sütlüman bir deniz
Kendi kendisiyle savaşıyor
Bilir bilmesine de gel gör ki çaresiz

Neye teşnedir bu azgın dalgalar
Gökyüzü karardıkça kararıyor
Dönecek bir yeri yok balıkçının
Ruhu daraldıkça daralıyor

Hamdi BOYRAZ

